

ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Expectations of Employers toward the Characteristics of Accountants in Listed Companies
on the Stock Exchange of Thailand

วิชชุดา เวชกุล (Witchulada Vetchagool)* ขวัญสกุล เต็งอำนวยการ (Kwansagool Tengamnuay)**

สันสกฤต วิจิตรเลขการ (Sansakrit Vichitlekarn)***

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IES) ฉบับที่ สอง สาม และสี่ เป็นเกณฑ์อ้างอิงคุณลักษณะของนักบัญชี เนื่องจากได้ผ่านการวิจัยความต้องการของผู้ว่าจ้างมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียของประเทศสมาชิกต่างๆ ทั่วโลกแล้ว ดังนั้นการวิจัยจึงเน้นเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี (IES 2) ทักษะนักบัญชีมืออาชีพ (IES3) และเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ (IES4) รวมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของผู้ว่าจ้างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและธุรกิจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ว่าจ้าง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21.59 จากประชากรทั้งหมด 477 บริษัท ผลการวิจัยพบว่า ผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติมากที่สุด ซึ่งสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชีมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ธุรกิจขนาดใหญ่กลับมีความคาดหวังในเรื่องความรู้ด้านบัญชีการเงินและความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องน้อยกว่าธุรกิจขนาดกลาง โดยเน้นเรื่องความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ และเรื่องความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า

ABSTRACT

This research was a Exploratory Research. The objective of this study was to study the Expectations of Employers toward the Characteristics of Accountants in Listed Companies on the stock exchange of Thailand. In this research study using International Education Standard (IES), the second, third and fourth editions. Criteria used as a reference characteristics of accountant. Because through research the needs of employers, University and stakeholders across the member countries of the world. Therefore, research is focused on Professional Accounting Education Programs (IES2), Professional Skill (IES3), and Professional Values Ethics and Attitudes (IES4); to compare and analyze the differences of the expectation among the employers who had different backgrounds in term of individual factors and business factors. Using questionnaires to collect information from employers. Representing 21.59 percent of the total population of 477. The results of this research show that the employers had the highest expectation toward the characteristics of accountants in Professional Values Ethics and Attitudes aspect. And many institutions focus on professional accounting education programs. Also found, large businesses to have expectations on knowledge of accounting and financial knowledge related less than medium-sized businesses that focus on organizational and business knowledge and knowledge about information technology more.

คำสำคัญ : ความคาดหวังของผู้ว่าจ้าง คุณลักษณะของนักบัญชี

Key Words : Expectations of employers, Characteristic of accountants

* นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** อาจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

นักบัญชีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพราะเป็นผู้ที่รวบรวม จัดการ และประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลประกอบการของ ธุรกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ ในการตัดสินใจ วางแผน และควบคุม ดังนั้นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การวางแผนและการควบคุม ต้องมีความถูกต้อง รวดเร็วทัน ต่อเหตุการณ์ และมีความเพียงพอต่อการตัดสินใจ นัก บัญชีต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้ไปอยู่ด้านหน้าขึ้นเคียง บ่าเคียงไหล่กับผู้บริหาร ร่วมกันดำเนินการทางธุรกิจให้ ประสบความสำเร็จ ซึ่งนักบัญชีที่จะดำเนินบทบาทนี้ได้ ต้องมีความรู้ที่ผสมผสานในสาขาวิชาอื่นที่ไม่ใช่ วิชาการบัญชีเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังต้องสามารถเข้าใจ บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ นักบัญชีด้วย ธวัช (2544) ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ สุวรรณ (2547) เรื่อง นักบัญชีใน บทบาทของซีเอฟโอกล่าวว่า นักบัญชียุคใหม่ต้อง เปลี่ยนบุคลิกลักษณะจากการมองเฉพาะงานฝ่ายบัญชี มาเป็นลักษณะของผู้อำนวยความสะดวกทางการเงิน ดูแล รับผิดชอบทางด้านบัญชีและการเงิน ให้ความสำคัญ ด้านการบริการลูกค้า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การ วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ เพื่อ สนับสนุนให้องค์กรบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น นักบัญชีจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ และทักษะทางด้านอื่นๆ นอกเหนือจากความรู้และ ทักษะทางวิชาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ ว่าจ้างซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนด ความสามารถของนักวิชาชีพบัญชี ตามมาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) ของสหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation of Accountant: IFAC) ซึ่งได้ ก่อตั้ง คณะ กรรมการ การ การ ศึกษ ๑ (International accounting Education Standards Board: IAESB) เพื่อ กำหนดมาตรฐานวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม โดยสร้าง ส่วนประกอบที่สำคัญของเนื้อหาและกระบวนการ สำหรับการศึกษาและการพัฒนานักบัญชีมืออาชีพ เพื่อ

ตอบสนองความต้องการของทุกองค์กร สร้างความ แข็งแกร่งให้บัญชีทั่วโลก รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพบัญชีใน แต่ละประเทศ ให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้ บริการทางวิชาชีพมีคุณภาพสูงเป็น ประโยชน์ต่อ สาธารณะ

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชี สากล ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรปฏิบัติตาม มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ ที่ออก โดย สหพันธ์นักบัญชีสากล (IFAC) ทั้ง 8 ฉบับ (ต้นสกฤต, 2549) โดยใน IES ทั้ง 8 ฉบับนี้ มีมาตรฐาน 3 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับการเป็นนักบัญชีมืออาชีพ ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเฉพาะคือ IES 2 อธิบายถึงเนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทาง วิชาชีพบัญชี IES 3 อธิบายถึงส่วนผสมของทักษะนัก บัญชีที่จำเป็น เพื่อให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ ของผู้ว่าจ้างและ IES 4 อธิบายเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ ที่นักศึกษาวิชาชีพบัญชีควร ได้รับในระหว่างการศึกษ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระ บรมราชูปถัมภ์, 2548)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจ้าของธุรกิจและผู้มีส่วน ได้เสีย โดยเฉพาะของบริษัทจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่างให้ความสำคัญต่อ ความรู้ความสามารถในการทำงานของนักบัญชีใน ปัจจุบันเป็นอย่างมาก และสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ ตกต่ำ หลายคนให้ความเห็นว่ามาจากความล้มเหลวทาง ธุรกิจ จึงทำให้คนหันมาสนใจในรายงานทางการเงิน มากขึ้น ซึ่งมักจะได้รับการวิจารณ์มาโดยตลอดว่าไม่ได้ ให้สัญญาณเตือนภัยแต่อย่างใด (สุวรรณ, 2547) จากการ ที่รายงานทางการเงินซึ่งเป็นผลผลิตของนักบัญชี จึงทำ ให้ได้รับผลกระทบดังกล่าวเป็นอย่างมาก

จากเหตุผลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะ ของนักบัญชีในองค์กรของตน โดยใช้มาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IES) ที่ออกโดย สหพันธ์นักบัญชีสากล ฉบับที่ สอง สาม และสี่ มาเป็น

เกณฑ์ในการกำหนดความคาดหวังที่มีต่อนักบัญชี เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศได้ผ่านการวิจัยความต้องการของมหาวิทยาลัย ผู้ว่าจ้าง รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย และการที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีสากล ดังนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี จึงควรปฏิบัติตาม IES ด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีโดยทั่วไป ไม่ได้นำมาตราฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีโดยตรง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในมุมมองของผู้ว่าจ้างเนื่องจากเป็นเจ้าของธุรกิจ มีส่วนได้เสียต่อธุรกิจ และเป็นผู้ใช้ข้อมูลจากนักบัญชีโดยตรง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการจ้างงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักบัญชี รวมถึงความก้าวหน้าของสายงานบัญชีในองค์กรนั้นๆ ด้วย ใน การศึกษานั้นได้เลือกกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มบริษัทดังกล่าว มีผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังนั้นรายงานทางการเงินซึ่งเป็นผลผลิตจากนักบัญชีจึงจำเป็นต้องเชื่อถือได้ สะท้อนสภาพที่แท้จริงของธุรกิจ ตอบสนองความต้องการของทุกคนได้มากที่สุด โดยผลงานการศึกษานี้จะทำให้ให้นักบัญชีสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและทักษะตรงตาม ที่องค์กรต้องการ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมได้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานใน ตำแหน่งปัจจุบัน และปัจจัยธุรกิจ ได้แก่ ขนาดของ ธุรกิจและประเภทธุรกิจ มีผลต่อความคาดหวังของผู้ว่าจ้างแตกต่างกัน ดังนั้นจึงได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยส่วนธุรกิจด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) ที่ออกโดย IFAC ฉบับที่ 2 (IES 2) ฉบับที่ 3 (IES 3) และฉบับที่ 4 (IES 4) มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความคาดหวังที่มีต่อนักบัญชี
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนธุรกิจ

วิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ถึงกรรมการผู้จัดการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 477 บริษัท ณ วันที่ 22 พฤษภาคม 2552 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552) โดยได้รับกลับมาทั้งสิ้น 103 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 21.59 ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ 20-40% เมื่อศึกษาจากประชากรที่เป็นผู้ว่าจ้างหรือมีตำแหน่งใกล้เคียงกัน (Montano *et al*, 2001 cited Nachmias, 1976)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด ตำรา และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาและพัฒนาแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามเพื่อ

ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ว่าจ้าง โดยพัฒนามาจากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นมาจากมุลเหตุ 2 ประการโดย Foster (1952) อธิบายว่าความคิดเห็นของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และขึ้นอยู่กับระบบค่านิยม ซึ่งสอดคล้องกับ การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามของ สรชัย (2549) ซึ่งได้อธิบายว่า ในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือทัศนคตินั้น ควรมีการสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เนื่องจากพฤติกรรมในการแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติย่อมแตกต่างกันตามข้อมูลพื้นฐานของแต่ละคน ดังนั้นคำถามจึงมีทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน อายุ ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งปัจจุบัน และระดับการศึกษา

2. **ปัจจัยส่วนธุรกิจ** ได้แก่ขนาดของธุรกิจและประเภทธุรกิจ โดยพัฒนามาจากแนวคิดของ Foster (1952) และ สรชัย (2549) ที่ได้กล่าวข้างต้น โดยปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมขององค์กรในด้านลักษณะประจำตัวขององค์กร ประกอบด้วย ขนาดของธุรกิจและประเภทของธุรกิจ รวมทั้งได้พัฒนาแบบสอบถามจาก Swangnate (2004) ชลิมาศ (2550) และ ชวัลนุช (2548) คำถามปัจจัยส่วนธุรกิจจึงมีทั้งหมด 3 ข้อ คือหนึ่ง ขนาดของธุรกิจ (แบ่งตามจำนวนพนักงานประจำ) สอง ขนาดของธุรกิจ (แบ่งตามมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) และสามประเภทของธุรกิจ แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามการจัดประเภทธุรกิจของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ บจ(ว). 30/2549 ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจการเงิน สินค้าอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ทรัพยากร บริการและ เทคโนโลยี

ส่วนที่ 2 ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IES) แบ่งออกเป็น 3 หมวดดังนี้ 1. โปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (IES 2) จำนวน 21 ข้อ 2. ทักษะวิชาชีพบัญชี (IES 3) จำนวน 25 ข้อ 3. ค่านิยมจรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพบัญชี (IES 4) จำนวน 6 ข้อ เป็นคำถามแบบ Likert Scale ตามแบบของ Ranis A. Likert ผู้ตอบมีทางเลือกได้ 5 ระดับคือ คาดหวังมากที่สุด คาดหวังมาก คาดหวังปานกลาง คาดหวังน้อย คาดหวังน้อยที่สุด (Zikmund, 2003)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้ว่าจ้างต้องการให้แก่นักบัญชีมีคุณลักษณะตามที่คาดหวัง

การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษา ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่ามีคุณภาพสูง ซึ่งการทดสอบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการพัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาข้อมูลทฤษฎี เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด ตำรา และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำเสนอต่อประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงเนื้อหา (Content Validity) (สรชัย, 2549)

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) ได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด จากการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ว่าจ้างของบริษัทจำกัด จากนั้นตรวจสอบด้วยโปรแกรมประมวลผลทางสถิติ หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (สรชัย, 2549) เท่ากับ 0.92 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวเกิน 0.80 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน (ชานินทร์, 2548)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจจะได้ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้มาจากแบบสอบถามที่ได้รับ

กลับคืน จะทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. สถิติเชิงพรรณนา เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมา โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแบบเลือกรายการ (Checklist) จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอผลในรูปของร้อยละ (Percentage) สำหรับคำถามส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะนักบัญชีตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศทั้ง 3 ฉบับ เป็นลักษณะแบบสอบถามแบบวัดระดับความคาดหวัง โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอผลในรูปของร้อยละ

2. สถิติเชิงอนุมาน ทำการทดสอบสมมติฐานโดยศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยธุรกิจ กับความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี โดยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test, F-test (one-way ANOVA) และ Fisher's Least Significant Difference (LSD) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี

ผลการศึกษาที่ได้ในภาพรวมแสดงดังตารางที่ 1 ซึ่งพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคาดหวังในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ ตาม IES 4 มากเป็นอันดับหนึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Swangnate (2004) พัทนันต์ (2551) สนทนา (2549) และชลิมาศ (2550) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่ได้ไม่สอดคล้องกับ ชวัลนุช (2548) ที่ว่าบริษัทจดทะเบียนต้องการพนักงานบัญชีที่มีความรู้ทางวิชาการประกอบการทำงานมากที่สุด

ตารางที่ 1 ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในภาพรวม

N = 103 คน

ความคาดหวังของผู้ว่าจ้าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี (IES2)	4.08	0.38	มาก
2. ทักษะนักบัญชี (IES3)	4.16	0.34	มาก
3. ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ (IES 4)	4.41	0.38	มากที่สุด
รวม	4.22	0.26	มากที่สุด

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Poon Teng Fatt (1995) ที่ว่า องค์กร นิติสาขาบัญชี และนักบัญชี ต่างก็มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า นักบัญชีมืออาชีพควรมีจริยธรรมและความซื่อสัตย์ในการพัฒนาตนเองและงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจริยธรรมมีความสำคัญต่อการเป็นนักบัญชีมืออาชีพเป็นอย่างมาก ซึ่งตรงกับดรรชนี (2548) กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถบำเพ็ญตนให้เกิดคุณค่าต่อวิชาชีพ (Professional Values) และสังคม มีจริยธรรม (Ethics) ยึดมั่นในทัศนคติ (Attitudes) เกี่ยวกับการเรียนรู้ในวิชาชีพตลอดเวลาที่เป็นนักวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ Verschoor (2009) ศึกษาเรื่อง Integrity Still Lacking in U.S. Business พบว่าปัจจุบันทุกองค์กรต่างให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องการให้ทุกองค์กรเน้นปลูกฝังความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมที่ทุกคนควรมี

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังได้แสดงรายละเอียดของความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อนักบัญชี ในแต่ละเรื่องตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ ตามตารางที่ 2 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี ในภาพรวมตามมาตรฐานฉบับที่ 2 โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี

โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี	N = 103 คน	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ความรู้ด้านการบัญชี การเงิน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง	4.35	0.38
2. ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ	4.05	0.49
3. ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.84	0.64
รวม	4.08	0.38

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Swangnate (2004) ที่ว่า ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีมีความคาดหวังในเรื่องความรู้ด้านการบัญชีการเงินและความรู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ Howieson (2003) ที่ว่า เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในงานบัญชีเพิ่มมากขึ้น โดยผู้ว่าจ้างคาดหวังว่านักบัญชีในอนาคตจำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม สำหรับความรู้ด้านการบัญชีการเงินและความรู้ที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้ว่าจ้างคาดหวังว่านักบัญชีควรมีความรู้เรื่องการบัญชีการเงิน และรายงานทางการเงิน และเรื่องภาษีอากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชณี (2544) ที่ว่า พนักงานบัญชีธุรกิจเอกชน ต้องการพัฒนาความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชีมากที่สุด

ตารางที่ 3 ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี ในภาพรวมตามมาตรฐานฉบับที่ 3 ทักษะนักบัญชีมืออาชีพ

ทักษะนักบัญชีมืออาชีพ	N = 103 คน	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ทักษะทางปัญญา	4.29	0.57
2. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน	4.16	0.57
3. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	4.17	0.48
4. ทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	4.18	0.44
5. ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	3.99	0.59
รวม	4.16	0.34

ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับ กฤษฎี (2549) ที่ว่านักบัญชีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทักษะทางปัญญาสำคัญเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ Kavanagh and Drennan (2008) และ Penafort and Ahmad (1997) ยังพบว่า ผู้นายจ้างนั้นคาดหวังว่านักบัญชี ควรมีทักษะในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาได้ในโลกธุรกิจปัจจุบันอย่างแท้จริงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางปัญญาด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Swangnate (2004) ชลิมาศ (2550) และ พัสนันต์ (2551) ที่ว่า ทักษะทางบุคคลสำคัญมากที่สุดรวมทั้ง Reigle (1991) ที่พบว่าทักษะการปฏิบัติงานด้านบัญชีโดยเฉพาะเป็นที่ต้องการของลูกจ้างมากที่สุด

ตารางที่ 4 ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี ในภาพรวมตามมาตรฐานฉบับที่ 4 ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ

N = 103 คน

ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริต	3.96	0.84
2. มีความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.56	0.59
3. ความรับผิดชอบต่อองค์กร	4.49	0.59
4. ความสนใจใฝ่รู้และตั้งใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา	4.50	0.59
5. มีความรับผิดชอบในงานของคนไม่ละทิ้งงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร	4.46	0.59
6. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของบริษัทและสาธารณะ	4.51	0.58
รวม	4.41	0.38

จากผลการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ว่าจ้างกลับมีความคาดหวังในเรื่องความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริตน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ปลูกฝังกันมานาน จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมีอยู่แล้ว ปัจจุบันหลายองค์กรต่างมุ่งเน้นปลูกฝังเรื่องจริยธรรม ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาาน แต่ก็เป็นสิ่งที่ดีสามารถแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ Verschoor (2009)

ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 5 สรุปผลความคาดหวังของผู้ว่าจ้างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะนักบัญชี			
	โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพ	ทักษะนักบัญชี	ค่านิยมทางวิชาชีพ	รวม
1.เพศ	-	-	-	-
2.อายุ	-	-	-	-
3.ประสบการณ์การทำงาน	-	*	-	-
4.ระดับการศึกษา	-	-	-	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-Value < 0.05)
- ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-Value > 0.05)

จากตาราง แม้ในภาพรวมผู้ว่าจ้างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะนักบัญชีในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หากพิจารณารายละเอียด พบว่าผู้ว่าจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องทักษะนักบัญชีมีอาชีพแตกต่างกัน โดยผู้ว่าจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงานปัจจุบัน 7-10 ปี มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะนักบัญชีในเรื่องทักษะนักบัญชีมีอาชีพมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) และหากพิจารณาแต่ละเรื่องพบว่า ผู้ว่าจ้างที่มีประสบการณ์ในช่วงอายุดังกล่าวมีความหวังต่อนักบัญชีในเรื่องทักษะทางปัญญามากที่สุดในขณะเดียวกันกลับมีความคาดหวังในเรื่องทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลน้อยที่สุดในขณะที่ผู้ว่าจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานตำแหน่งงานปัจจุบัน 2 ปีหรือน้อยกว่า กลับมีความคาดหวังในเรื่องทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลมากที่สุด

ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับชลิมาศ (2550) ที่ว่า ในภาพรวมผู้ว่าจ้างฝ่ายบัญชีที่มีปัจจัยส่วน

บุคคลแตกต่างกัน มีความต้องการนักบัญชีไม่แตกต่างกัน และผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ Swangnate (2004) ที่ว่าผู้บริหารด้านบัญชีและการเงินที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องความรู้ด้านองค์และธุรกิจและเรื่องทักษะนักบัญชีมีอาชีพแตกต่างกัน รวมถึงผู้บริหารด้านบัญชีและการเงินที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีแตกต่างกันในเรื่องคุณค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ ทั้งนี้แม้ผลการศึกษาที่ได้จะไม่แตกต่างกัน แต่มีข้อสังเกตคือ ผู้ว่าจ้างระดับการศึกษาที่สูงกว่า จะมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในทุกๆ เรื่องมากกว่าด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษาของสนทนา(2549) พบว่าผู้บริหารสถานประกอบการที่มีอายุแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อลักษณะของบัณฑิตแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและทุกๆ เรื่อง

ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชี จำแนกตามปัจจัยส่วนธุรกิจ

ตารางที่ 6 สรุปผลความคาดหวังของผู้ว่าจ้างจำแนกตามปัจจัยส่วนธุรกิจ

ปัจจัยส่วน	ความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะนักบัญชี			
	โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพ	ทักษะนักบัญชี	ค่านิยมทางวิชาชีพ	รวม
ธุรกิจ				
1.ขนาดธุรกิจ	-	-	-	-
2.ประเภทธุรกิจ	*	-	*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-Value < 0.05)
 - ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-Value > 0.05)

จากตาราง ผู้ว่าจ้างที่มีขนาดธุรกิจแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาไม่

สอดคล้องกับ Swangnate (2004) และ สนทนา (2549) ที่ว่าสถานประกอบการที่มีพนักงานมากมีความคาดหวังต่อบัณฑิตสูงทั้งภาพรวมและแต่ละเรื่อง

ด้านประเภทธุรกิจ แม้ในภาพรวมผู้ว่าจ้างที่มีประเภทธุรกิจแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าผู้ว่าจ้างที่มีประเภทธุรกิจแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพและเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติแตกต่างกัน โดยผู้ว่าจ้างที่อยู่ในธุรกิจประเภทอื่นๆ มีความคาดหวังในเรื่องโปรแกรมการศึกษามากที่สุด สำหรับเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคตินั้นพบว่า ธุรกิจประเภทกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และธุรกิจประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะนักบัญชีในเรื่องดังกล่าว มากกว่าธุรกิจการเงิน ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างและธุรกิจบริการ ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับ Penafort and Ahmad (1997) ที่ว่าผู้ว่าจ้างไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มธุรกิจประเภทใด ก็ต่างต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับ Swangnate (2004) พัสนันต์ (2551) และสนทนา (2549) ที่ว่า ผู้ว่าจ้างที่อยู่ในบริษัทที่มีประเภทธุรกิจต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชี ในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติมากที่สุด รองลงมาคือทักษะนักบัญชีมีอาชีพ และความรู้ด้านโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี เป็นอันดับสุดท้าย อย่างไรก็ตามผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องทักษะนักบัญชีมีอาชีพ และความรู้ด้านโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชีในระดับมากเช่นกัน

การศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้ว่าจ้างที่มีปัจจัยส่วนบุคคล(ยกเว้นประสบการณ์ทำงานตำแหน่งปัจจุบัน) แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในแต่ละเรื่องไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การศึกษาความคาดหวังของผู้ว่าจ้างจำแนกตามปัจจัยส่วนธุรกิจ พบว่าผู้ว่าจ้างที่มีปัจจัยส่วนบุคคล(ยกเว้นประเภทธุรกิจ) แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในแต่ละเรื่องไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ในการศึกษาพบว่า ผู้ว่าจ้างที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา ขนาดธุรกิจ ประเภทธุรกิจ (ยกเว้นประเภทธุรกิจอื่นๆ) แตกต่างกัน มีความคาดหวังในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพจรรยาบรรณและทัศนคติมากที่สุดเหมือนกัน โดยผู้ว่าจ้างที่อยู่ในประเภทธุรกิจอื่น ๆ จะเน้นในเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างที่อยู่ในธุรกิจกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และธุรกิจทรัพยากร มีความคาดหวังในเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชี มากเป็นอันดับสอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับธุรกิจสินค้าอุปโภค บริโภค ธุรกิจการเงิน สินค้าอุตสาหกรรม ทรัพยากร และบริการ ที่คาดหวังเรื่องทักษะมีอาชีพมากกว่า อย่างไรก็ตามธุรกิจก่อสร้างมีทรัพยากรกลับคาดหวังในเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพบัญชีและเรื่องทักษะนักบัญชีมีอาชีพเท่ากัน

นอกจากนี้ยังพบว่าธุรกิจขนาดใหญ่ มีความคาดหวังในเรื่องความรู้ด้านบัญชี การเงิน และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องน้อยกว่าธุรกิจขนาดกลาง โดยจะเน้นในเรื่องความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ และความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าธุรกิจขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. เป็นที่น่าสังเกตว่า สถาบันการศึกษาต่างมุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านวิชาการเป็นหลัก แต่จากผลการศึกษากลับพบว่า ผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องคุณค่าทางวิชาชีพ

จรรยาบรรณ และทัศนคติมากที่สุด สถาบันการศึกษาควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทางการบัญชี โดยอาจเพิ่มรายวิชาหรือกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติที่ดีในการประกอบวิชาชีพบัญชี

2. นักบัญชี หรือผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษา ควรเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง โดยการพัฒนาความรู้ และเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณ ควรฝึกฝนเรื่องทักษะทางปัญญา และหาความรู้ด้านวิชาการบัญชีเพิ่มเติมอยู่เสมอ

3. บริษัท/หน่วยงานของรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาวิชาชีพฯ ควรจัดให้มีการอบรมให้กับนักบัญชี เน้นหลักสูตรที่ต้องปฏิบัติจริง อาจมีการจำลองเหตุการณ์จริงในการทำงาน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาวิชาชีพฯ ควรจัดให้มีการสอบ เพื่อควบคุมคุณภาพของนักบัญชี รวมถึงมีหลักสูตรอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของนักบัญชีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎี บวรศักดิ์. 2549. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะความเป็นนักบัญชีมีอาชีพ. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลีมาศ วัฒนปฤดา. 2550. คุณสมบัตินักบัญชีประกอบวิชาชีพบัญชีตามความต้องการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวัลนุช กิจเจริญ. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกจ้างพนักงานบัญชีในมุมมองผู้ว่าจ้าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ครรรชนี บุญเหมือนใจ. 2549. “IES สิ่งจำเป็นสำหรับวิชาชีพบัญชี.” วารสารการจัดการสมัยใหม่ (1): 65.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2552. รายชื่อบริษัท/หลักทรัพย์จดทะเบียน (Online). www.set.or.th/th/company/companylist.html, 22 พฤษภาคม 2552.
- ชวัช ภูมิตโกโยไคย. 2544. “วิชาชีพบนความท้าทายหลายกระแส.” เอกสารประกอบการประชุมการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด, หน้า 1-7.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2548. การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS : ครอบคลุมเวอร์ชัน 10 – 13 พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : วิ.อินเตอร์ พรินท์
- พัสนันต์ พรตธรรม์. 2551. ความคิดเห็นของผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีที่มีต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชณี แสงศิริ. 2544. ความต้องการในการพัฒนาความรู้ทางการบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพทางการบัญชีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนทยา เขมวรัตน์. 2549. “ลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ตามความคาดหวังของผู้บริหารสถานประกอบการ.”(Online).<http://mis.rmUTT.ac.th/research/research10.pdf>, 26 สิงหาคม 2552.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. 2548. มาตรฐานการศึกษาาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (Online). www.fab.or.th/fab/?q=note/343, 20 สิงหาคม
- สรชัย พิศาลบุตร, เสาวรส ใหญ่สว่าง, และ ปรีชา อิศวเดชากร. 2549. การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- สันสกฤต วิจิตรเลขการ. 2549. “International Education Standards (IES) กับวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย.” จุลสารสมาคมการบัญชีไทย ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1): 25-28.
- สุวรรณ หวังเจริญเดช. 2547. “นักบัญชีในบทบาทซีเอฟโอ.” วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 12 (ฉบับที่ 2): 51-56.
- Arquero Montano, Jose Luis, Jose Antonio Donoso Anes, Trevor Hassall, and John Joyce (eds.). 2001. “Vocational skill in the accounting professional profile: the Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) Employers' opinion.” Accounting Education 10 (3): 299-313.
- Foster, C.R. 1952. Psychology for life Adjustment. Chicago: American Technical Society.
- Howieson, Bryan. 2003. “Accounting practice in the new millennium: is accounting education ready to meet the challenge?.” The British Accounting Review (35): 69-103.
- Kavanagh, Marie H., and Lyndal Drennan (eds.). 2008. “What skill and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations.” Accounting and Finance (48): 279-300.
- Penafort, Frances, and Bedah Binti Ahmad (eds.). 1997. “Employer' Expectation on Today's Accounting Profession: A Malaysian Case-Study.” Asian Review of Accounting (5): 78-97.

- Poon Teng Fatt, James.1995. "Ethics and the Accountant." *Journal of Business Ethics* (14): 997-1004
- Reigle, D.R., Managing Director, Recruiting and College, University Relation, Arthur Andersen & Co., Interview (Chicago, 111., August 1991
- Swangnate, Sineerat. 2004. The Level of Expectation of Listed Company's Financial and Accounting Executives toward the Characteristics of Accountants. Master of Business Administration Business Administration, Kasetsart University
- Verschoor, Curtis C. 2009. Integrity Still Lacking in U.S.Business(Online).<http://www.imanet.org/pdf/July%202009.pdf>, September 2009.
- Zikmund, william G. 2003.Business research methods. 7 ed. Australia: Thomson/South-Western.